

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apácza u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

NAGYVÁRAD, május 9.

Uj alapítások.

(K. Ö.) Uj iparvállalatok, cukor- és selyemgyárak alapításáról van szó, kifolyásaképp azon iparpolitikának, melyet a Széll-kormány székfoglalásakor hirdetett. A kormány olynemű kedvezményeket helyezett kilátásba, hogy az uj vállalatok létesítésének semmi sem áll utjában.

A közgazdasági politikában, valamint eddig ugy a jövőben is a nemzeti álláspontot fogjuk szemügyre venni, valahányszor oly intézmények létesítéséről vagy támogatásáról van szó, melyek alkalmasnak bizonyulnak arra, hogy a mezőgazdaságtól, mely az ország első közgazdasági tényezője, az annyira szükséges támogatást elvonják. Már pedig semmi sem oly alkalmas a mezőgazdaság megkárosítására, mint uj iparvállalatok létesítése egy iparszegény országban. Ipargazdag országban a verseny és a becsületes munka biztosítja a vállalatok prosperitását, itten a versenytől nem kell tartani, azért az iparvállalatok nemcsak megkövetelik, de a boldogulás biztosítékát az állam és az érdekelttség támogatásában látják.

Idegen tőkét vállalatok létesítése céljából az országba csalogatni mindig nagy kötelezettséget ró az államra. Mert az idegen tőke a nagyobb kockázat ezimén csak ugy hajlandó idefáradni, ha az általa létesített vállalatok az állam részéről a legmesszebb menő kedvezményekben részesülnek. És az állam rendszeren akkor

szokott a protekcionizmus legnagyobb hibájába esni, ha uj iparágak létesítéséről, vagy a meglévők megerősítéséről van szó.

Magyarország abban a stádiumban van, hogy gondoskodnia kell ipar megteremtéséről. Erre szükség van. Kettős éberséggel kell tehát örködnünk afölött, hogy az a közgazdasági igazság rovására ne történjék. Közgazdasági szempontból a nemzeti álláspontra eddig semmit sem adtunk, a nemzeti termelést elhanyagoltuk, az exportra dolgozó ipart és kereskedelmet támogattuk, az eredmény az lett, hogy közgazdasági életünk összeomlással fenyegetőzik. Az uj kormány ugyan kilátásba helyezte az ipar- és mezőgazdaság összhangzásba hozatalát, de az előlegezett bizodalmat csak tényekkel fogja az uj irány kiérdemelni. Már is hangok emelkednek, melyek kételyeket fejeznek ki az iránt, hogy Darányinak támadása a borhamisítók ellen nem-e csak arra volt kieszelve, hogy a nemzeti pártnak a szabadelvű pártba lépését előkészítse és igazolja. Kettős éberségre van tehát szükség.

Ha tehát az agrár érdekeknek igazán akarunk szolgálatot tenni, akkor valahányszor iparpártolási akcióról van szó, különösen pedig iparvállalatoknak idegen tőke segítségével alapításáról van szó, mint a jelen esetben, szükséges, hogy azt a kérdést felvessük, szüksége van-e az országnak azokra a megalapítandó iparvállalatokra és a hozandó áldozatok felérnek-e a várható gazdasági haszonnal? A selyemgyárakról nem szólunk. De már a cukorgyárakról mondhatjuk, hogy kevésbbé érdemlik meg az állami támoga-

tást. Tudjuk, hogy az egész cukorexport üzlet ingatag lábbon nyugszik. Egyik állam a másik után veti ki a prémiummal exportáló államokra a pótiteléseket, mi által mi leszünk adófizetőivé annak az országnak, ahová exportálunk. Amennyivel tehát támogatására sietünk az uj vállalatoknak, az ősi szokás szerint ismét csak a mezőgazdaságon fogjuk megvenni. A mezőgazdaságnak szüksége van az iparra, de egészséges fejlődésről csak ott lehet szó, ahol az ipar a mezőgazdaságra támaszkodik és nem megfordítva. Az ellenkező kísérlet mindig csuf bukással végződött, rossznak bizonyult, melyet milliók sirattak meg. Magyarország államférfiainak van már tapasztalásuk ezen a téren, intő szavaink, reméljük, termékeny talajra találnak.

Ha tovább folytatjuk az exportipar, a mezőgazdasági termények bevitele és a nagytőke becézgetését, akkor a mezőgazdaságot veszedelmes krízis elé állítjuk, mely elsősorban abban fog nyilvánulni, hogy a mezőgazdaságot megfosztjuk a szükséges munkaerőtől. Egy pár esztendeje ugy is elég a panasz ezen a téren. Ha a munkaerő általános hiánya azután mindenfelé érezhetővé lesz, akkor jönnek a panaczeák, a telepítés, a parcellázás, a nagybirtok feldarabolása stb. ami mind nem használ sokat, mert ez mind csak akkor jár gazdasági és társadalmi előnyvel, ha a mezőgazdasági termelés haszonnal jár. Ellenkezőleg azt fogjuk elérni, hogy az egészséges munkaerő az ipartelepekre fog sietni, a mezőgazdaságot pedig csak a rokkant vitézek fogják el-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kiegyenlített számla.

Irta: Stella.

A nyomdában lázas munka folyik, a lapokban már előre hirdetett regénynek, az annyi érdeklődéssel várt »Való élet« megjelenésének terminusa holnap jár le. Az aláírásokkal telt iven sűrűn érkeznek s a nyomda alig győzi az expedíálást.

Dobay Vilma a szerzőnő izgatottan jár-kél a füstös kiadóban; tanácsokat, rendeleteket, czimeket ad, ahova a tiszteletpéldányokat küldjék. A fiatal leány élete forduló pontján áll. E könyv sikere vagy esetleg kudarcza fog dönteni egész jövője fölött. A közönség érdeklődése már eddig is igen nagy mérvű, de ez a szerzőnél nem jó számításba. Tudta, hogy a közönség gyakran érthetetlen szeszélyből valósággal tömjénez egy-egy komoly, kompetens kritikuskok által ócsárólt leszidott könyvnek, míg elejt olyant, a melyről a mérvadó kritika dicsőhymusokat zeng. Azért aztán a nagyszámu megrendelések nem tölték el olyan örömmel, mint a minőt ez esetben várni lehetett. Attól félt, hogy a lapok azt fogják mondani, szivesebben látnánk a kezében seprüt vagy főzőkanalat, mint tollat. Igen szerény leány volt, kevés ön-bizalommal nem is mert jó barátokra számítani.

A kiadó hízog nyilatkozata, a közönség érdeklődése nem számított nála.

— Ez utóbbit az inkognitó teszi — mondá gyakran, — a nagy közönség már csupa kíváncsiságból is érdeklődik. Ehhez az is hozzájárul, hogy ön nem akarja az inkognitót elárulni!

— Ezt kegyed nem érti. A hatás sokkal frappánsabb lesz így. A lapok fogják az inkognitót felfedezni a bírálatkor.

— Istenem! csak már idősebb lennék néhány héttel.

— Miért?

— I lát, hogy a kritikák birtokában legyek már?

— Oh egész nyugodt lehet, a lapok ugy fognak írni kegyedről, hogy megelégedhetik vele, ha már hosszabb idői működés van mögötte.

— Adja Isten!

A kiadó jóslata szóról-szóra beteljesedett. A »Való élet« szerzőjét komoly tehetségnek nyilvánították általában, akire fényes jövő vár, aki méltó helyet foglalhat a sok nagy ember között az Olympuson.

Az öreg Dobay, mikor ezt megtudta, mérgében ugy odavágta legkedvesebb tajték pipáját, hogy ezer darabra tört. Most kénytelen volt végre elismerni a leánya tehetségét. Ezek az újságírók utoljára is nem beszéltek mind össze és csak okosabbak, meg mérvadóbbak mint ő. Udvariasságnak nem lehet tekinteni ezt a sok dicsőretet, mert nem is ismerik a leányát, aztán meg ha még szép volna! De

ezt még az édes apja sem foghatta rá. Vagy talán a fufángos kiadó, hogy nagyobb legyen a hü-hó, az összes újságírókat elbolondította, azt mondván, nekik, hogy a »Való élet« szerzője gyönyörű szép fiatal leány. No, furcsa lenne! Ezt a feltevést azonban maga is nevetségesnek találta, hiszen az a nagy sereg léhűtő, — amint a tollforgató embereket nevezni szeretete, — csak nem ír össze annyi dicsőró hymnust egy ismeretlen nőről csupán azért, mert szépeuk hiszi! Nem, ilyennek még sem hiszi az egész haszontalan gárdát, pedig bárkit és bármilyen foglalkozásu embert is többre becsült az író embernél. Most még jobban haragudott rájuk, hogyne, mikor olyan határozott állást foglalnak ellene, mikor vele szemben a leánynak adnak igazat.

Dobay Miklós, bár a tizenkilencedik század második felében született, olyan elveket vallott, melyek a nőemancipációnak nem adtak létjogosultságot. Azt tartotta, hogy a nő nevelése ne terjedjen többre a köteles hat esztendőnél. Ez idő alatt megtanulhat annyit, amire feltétlenül szüksége van az életben, ennél nem kell többet tudnia s ha már mégis tud, ez csak a háztartása hátrányára lehet. S ime a sors iróniája! Eppen az ő lányának kell nagytehetségű irónőnek lennie. A seprüt, főző kanalat szivesebben látta volna a kezében, mint a tollat. De hát mit tehetett; le kellett nyelnie a keserű falatot. Végre is két olyan ellenlábassal, mint a felesége és leánya nem volt ereje meg-

látani. Legalább Németországban erre a tapasztalatra jöttek.

Nem ajánlhatjuk tehát eléggé az ovatosságot az iparpártolás terén. Ha a nemzetgazdaság erős épületét akarjuk megépíteni, akkor a legnagyobb gondot az alapok biztosságára fordítsuk, ami nálunk észszerűen csak a mezőgazdasági érdekek biztositása útján történhetik.

A püspöki konferencia.

A primási palotában ma folytatták a püspöki konferenciát. A multkori elmaradtak közül ma megjelent: *Samassa* József egri érsek, *Schlauch* Lőrincz bibornok, váradai püspök, *Szmrecsányi* Pál szepesi, *Hettyey* Sámuel pécsi, *Radu* Demeter lugosi gör. kel. püspök.

A konferenciát a primás 10 órakor nyitotta meg, a jegyzőkönyv vezetésére *Ivánkovics* János rosznyói püspököt kérte fel.

A primás a szokásos ima után jelentette, hogy az első konferenciához képest *kihallgatáson volt a királynál és részletes jelentést tett a püspöki karnak a kuriai bírások szószeke szakaszaival szemben* elfoglalt álláspontjáról.

A konferencia örömmel és meglepéssel fogadta a primás jelentését s folytatták a tanácskozást.

Többen javaslatot tettek arra nézve, hogy a püspöki kar milyen magatartást tanusítson holnap a főrendiházban s megállapodtak a felszólalók személyében.

Legelőször a primás fog felszólalni.

A konferencia déli 12 órakor véget ért. A legközelebbi konferencia összel ül egybe, amikor elintézik az egyházi és tanügyi folyó ügyeket.

Budapest, május 9. (Saját tud. táv.)

A »Magyarország« értesülése szerint *Samassa* egri érsek és *Schlauch* Lőrincz

bibornok püspök a konferencián latba vették minden befolyásukat a kuriai bírások mellett, bár nem zárkozhattak el az aggályoktól. *Vaszary* Kolos hercegprimás hosszasan szölt és különösen ennek köszönhető, hogy a javaslatot általánosságban egyhangulag elfogadták, a részletes tárgyalásnál azonban módosítást fognak benyújtani. A részleteknél *Schlauch* Lőrincz bibornok püspök és *Samassa* érsek fognak beszélni.

Bánffy br. öröksége.

Egyes fel-felpattanó titkok a Bánffy-Bádeni-dera idejéből folyton eszünkbe juttatják azon időket és áldjuk a sorsot, hogy elmult felőlünk a veszély. Most a Bánffy-féle béketanácskozások titkaiból az pattant ki, hogy *Bánffy* br. és *Bádeni* a paktumot írásba foglalták és a magyar kormány kötelező nyilatkozatot tett, hogy föl emeli a kvótát. *Bádeni* osztrák miniszterelnök bukása után *Gautsch* br. elejtette a paktumot és ezzel együtt megdőlt a magyar kormány írásbeli nyilatkozata is.

A kath. autonómia.

A kath. autonómiai kongresszus 27-es bizottsága ma a 9-es bizottság javaslatának huszonharmadik pontját tárgyalta s azt változatlanul elfogadta. E szerint az egyházközségi gyűlések választják az egyházmegyei világi képviselő-választókat hat-hat évre, még pedig ha az egyházközségnek 400 tagja van, vagy azon alul 2, ha 400-an felül 4, ha 1000-en felül 6 és még ezen felül minden 500 tag után 1 képviselő-választót.

Osztrák miniszterek Budapesten.

Gróf *Thun* osztrák miniszterelnök, dr. *Kaizl* pénzügyminiszter és báró *Dipaoli* kereskedelemügyi miniszter, dr. *Spitzmüller*, dr. *Bernatzky* és dr. *Gruber* miniszteri tanácsosok, dr. *Stibral* osztályfőnök és dr. *Forstner* miniszteri segéd-titkár kíséretében tegnap este ideérkeztek és az »Angol királynő«-be szálltak. Az osztrák miniszterek ma délelőtt fél 11-kor a miniszterelnökségi palotában *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László pénzügyminiszterrel, *Darányi*

Ignác földmívelésügyi miniszterrel és *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszterrel értekezetre gyűltek egybe. Előbb Ő Felsége *Thun* grófot hosszabb kihallgatáson fogadta, úgy, hogy az osztrák miniszterelnök csak délelőtti fél tizenkét órától fogva vehetett részt az értekezleten.

A közös miniszteri tanácskozás ma csakis a bankszabadalom ideje körül forgott. Holnap tárgyalják a kiegyezésnek a fogyasztási adókra vonatkozó kérdését.

Szell Kálmán miniszterelnök az osztrák vendégek tiszteletére a Nemzeti Kaszinóban luncheot ad.

A kanzelparagraf a főrendek előtt.

Érthető érdeklődéssel néz a keresztény Magyarország a kuriai bírások mai főrendiházi tárgyalása elé. A magyar főrendiház konzervatív érületű többsége sok radikális, vészthozó ujtástól mentette már meg az országot, nem ok nélkül várjuk tőle, hogy ezuttal megfogja tenni kötelességét, mikor arról van szó, hogy az Isten házában az isteni ige hirdetését megmentse a csendőrfelügyeletről s a kegyelem székét, a gyóntatószékét a profanálástól.

A mai gyűlésnek érdekességet és sulyt fog kölcsönözni a hercegprimás és a püspökök határozott állásfoglalása, melyet a primás előre bejelentett az apostoli királynak.

A szavazás eredményét előre sejteni lehetetlen. Mind a két tábor erősen szervezkedik. A kormány berendelte embereit, kik közül azonban már sokan le vannak kötve.

Vannak ugyanis elemei a főrendiháznak, a kik akkor, a mikor báró Bánffy először nyújtotta be a javaslatot, szintén ellene szavaztak a kanzelparagrafnak és pedig magának Bánffynak a kivánságára, a ki a saját javaslata ellen szavaztatta meg a kinevezett főrendeket. A kinevezett főrendek közül igensokan szavaztak akkoriban a szószeke paragrafus ellen. Ezek közül majdnem valamennyi ott ül még most is a főrendiházban. As inkonzekvenzia vádját senki sem szereti magára zudítani s azok, a kik első izben ellene szavaztak, ma sem tehetnek egyebet, legfőlebb abszéntálhatják magukat, a mi a javaslat sorsára mégis befolyást

küzdeni. Pedig ezzel az ostoba históriával hosszú éveken át dédelgetett kedves álma lett semmivé, annyi szeretettel és annyi gonddal épített terve dőlt romba. Mert ő a Dobay család sarja, Vilma neki egyetlen gyermeke. Még gondolatnak is borzasztó volt, hogy e hajadonban oly tekintélyes család benne kihajjon. Kénytelen-kelletlen megadta magát sorsának, lassankint mégis meg kellett barátkozni e gondolattal, mert mit tehetett, a leánya tökéletes Dobay természetű volt, a ki vas akarattal birt és ha török szakad is keresztül viszi a mit elhatározott. Mért nem tette ő is azt, a mit akart, mért hagyta cserbe az a vas következetesség, mely minden Dobaynak sajátja, kérdezte gyakran magától? Hanem a felelet késett. Erőszakkal csak nem hurcolhatta a lányát az oltár elé! S ki tudja nem fogott-e ki rajta? az képes lett volna nemmel felelni. Egyikőjüknek engednie kellett s szomoruan látta, hogy az az egyik ő lett volna.

Nagy léptekkel járt fel s alá szobájában s nézte az összetört kedves pipát. Így törtek össze reményeim is, fakadt ki keserűen. És ennek csak az a nyomorult volt az oka. Ha Vilma őt meg nem ismeri, ma már bizonyára boldog hitvese a derék Sára Péternek és . . . alig mert e gondolatoknak kifejezést adni. Már a pusztá képzelet is milyen barátságossá tette a rideg szigorú arcot. Szinte látta azokat a kedves kis angyalkákat, a kik oly édesen mosolyognak rá, hallotta a mint mondják nagy-

apa . . . érezte, mint csimpaszkodnak hízelve a bozontos szakállába.

Édes merengéséből a postás érkezése zavarta föl. A sok közül egy ujság tünt föl neki, kibontja nézi nézi, ez is leánya dicsőségét hirdeti. Dühösen csapja le a lapot s valósággal rohanva fut ki a szabadba a levegőre . . .

Vilma gondolatokba merülve ül íróasztala mellett, előtte egész halom ujság van kibontva, melyek mindenike az ő diadalát hirdeti, de ő nem olvassa, csak nézi száraz, bámuló szemekkel. A sok szép dicséret nem okoz neki olyan örömet, mint hitte, nem tette olyan boldoggá, mint várni lehetett. Mit ért neki az egész világ hódolata, tömjénezése, ha az az egy, ki szívének legdrágább volt, nem sietett üdvözlésére, nem vett részt a nagy tömeg lelkekezésében. Pedig már eddig tehette volna, a könyv négy hét előtt lett postára téve, ez idő alatt csak elolvashatta. Persze nem sejtette, hogy a Czipriána név alatt ki rejtezik. Ha az első négy öt lapot elolvassa, tisztában kell lennie a szerző kiléte felől. De ki tudja, akar-e egyáltalában tudni a szerzőről? Az általunk közösen megállapított terminus óta, melynek leteltével négy héten belül meg kell jelennie, már fél év mult el. S e fél év óta még csak életjelt sem adott magáról. Ki tudja, ott van-e még, szándékozik-e visszajönni érte. Nem bánta-e meg akkori két év előtt tett ígérését? Hisz a férfiak olyan állhatatlanok! Egy újabb csinos arc hamar elfelejti velök a régít, kinek hűséget, szerelmet, esküdtek.

Most Vilma nem csupa szeszélyből, nem csupa különcködésből rontotta apjának anyai szeretettel, gonddal épített légvárait. Meg volt neki is a maga regénye. Őt év óta ismerték és szerették egymást. Kiss Mihály őszinte, komoly vonzalommal viselietett a leány iránt, ki őt valóságos rajongással vette körül. A nevére büszke apa nem szívesen nézte a viszonyt. Kiss Mihály nem lesz a Dobay névnek dicsőségére soha. Az ambitiozus ifjut — kinek tudomására jutott az öreg ur e kijelentése — bántotta a dolg, sértett önérettel fordult el házuktól, levélben hagyva meg Vilmának, hogy addig vissza nem tér hozzájuk, mig a Kiss név el nem homályostja a büszke Dobay nevet. Ha elég erővel bír ez idő alatt, hűségesen várni reá, ám jó, ha nem, adja azt már most tudtára.

— Ha tíz évig is kell reád várnom — irta a leány — türelmesen fogok várni abban a reményben, hogy megkapom érte jutalmamat. Vezéreljen az Isten utaidon s vezessen mielöbb vissza az én ölelő karjaim közé.

És Vilma várt türelmesen abban a reményben, hogy Kiss Mihály visszajön. Az jött volna, de nem lehetett. A konstantinápolyi nagykövetség volt alkalmazva s kitünő szolgálatai elismerésül az egyiptomi követséghez lett kiküldve fontos politikai missió elintézésére. Sokat, nagyon sokat gondolt most otthon hagyott kedvesére és annak tett ígérétére, melyet ez idő szerint az expedició befelyeztég teljes

gyakorolhat. Mert ha nem is szavaznak ellene, de távol maradván, apasztják azoknak a számát, a kik mellette lesznek, viszont a turf-elemekkel gyarapodik azoknak a száma, a kik szavazatukkal ellene foglalnak állást.

Fiók-közgyűlés a városházán.

— Három szakbizottság együttes tanácskozása. —

Nagyvárad város közgyűlési termében tegnap délután egész kis közgyűlés folyt le.

A pénzügyi-, gazdasági és jogügyi szakbizottság együttesen tartotta ülését esti 7 óráig. Alig volt a jelenlevők között olyan bizottsági tag, aki legalább egyszer nem szólalt volna fel.

Különböző olyan fontos ügyek kerültek tárgyalás alá, a melyek elsőrendű kérdések a város fejlődésére, jövőjére. Szóba került a sertés-vásártér s ezzel kapcsolatosan az állatvásárok összpontosításának ügye, a létesíteni szándékolt selyemgyár segélyezése s még néhány kisebb jelentőségű dolog.

A selyemgyár ügyéről más helyen közöljük a tanácskozás menetét, az alábbiakban az ülés többi részéről referálunk.

Jelen voltak:

Beöthy László főispán, dr. Bulyovszky József polgármester, Dr. Molnár Imre, ifj. Rimler Károly, Hegedűs Géza, Ragány János, Ternyei Antal, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Tóth Márton, Némethy Károly, Rácz Mihály, Dr. Dési Géza, Bordé Ferencz, Dr. Bozóky Alajos, Milibák József, Serényi Gusztáv, Jankó József, Kugler Albert, Komlóssy József, Szűts Dezső, Dr. Kurländer Ede, Dr. Sonnenfeld Zsigmond, Busch Dávid, Dus László, Mezey Mihály, Dr. Friedländer Sámuel, Huzella Gyula, Óváry Sándor, Löblé Henrik, Reismann Mór, Dr. Várady Zsigmond, Déry János, Kunz Gusztáv.

A fogyasztási-adó szabályrendelet.

Bulyovszky József dr. polgármester elnökölt. Első sorban a szesz-, bor- és husfogyasztási adók kezelésére vonatkozó szabályrendelet volt tárgyalásra kitűzve, azonban a miniszter időközben értesítette a várost, hogy mintaszabályrendeletet készített s ehhez kell az egész országban alkalmazni a szabályrendeleteket, kivéve, ahol rendkívüli, speciális esetek forognak fenn.

Mivel ezen minta-szabályrendeletet megküldi a miniszter, Bordé Ferencz tanácsos indítványára levették a napirendről.

A sertésvásár-tér rendezése.

Komlóssy József tanácsnok előterjesztette, hogy az állat-vásárterek összpontosítása tárgyában a városi tanács, valamint a kereskedelmi- és iparkamara külön memorandumot dolgoztak ki, amelyet az összes bizottsági tagoknak megküldtek. Felolvasta továbbá a kereskedelemügyi miniszter leiratát, amely szerint a sertésvásárt ez évi augusztus 1-ig engedi a mostani területen s ha addig megfelelő vásár-térről nem gondoskodik a város, betiltja a sertés-vásárok tartását Nagyváradon.

Kapcsolatosan Komlóssy tanácsnok előterjesztést tett, amely szerint az idő rövid, hogy a sertés-vásárteret addig berendezni nem lehet s leghelyesebb volna a Nagypiac-téren, a Pecze folyó és az áruraktárak között berendezni. A mostani csekély forgalom mellett eltér ideiglenesen a sertés-vásár s a miniszter kívánságának is elég lesz téve.

Dr. Sarkadi Lajos azt az okot látja ezen terület ellenében fennforogni, hogy a közúthoz közel van, pedig ezt a törvény nem engedi meg. Ő ideiglenesen nem oldaná meg a sertés-vásár kérdését, hanem mindjárt véglegesen kellenne a dolog elintézését kezdeni. A rosszul informált miniszter után meg kellene kísérteni a jobban informált miniszternél az ügyet. Kérjen további haladékat a város, de ha nem is kapunk új haladékat, inkább ne legyen sertés-vásárunk addig míg eldől, hogy egyik vagy másik helyen összpontosítjuk az állatvásárt. A tanácsnok előterjesztését csak föltételeken fogadja el.

Ifj. Rimler Károly felvilágosításokkal szolgál. A törvény azt kívánja, hogy a sertésvásártér kerítve legyen. Ez kevésből meg lesz az áruraktár háta mögött. Kiviesolni pedig úgy is kell ezt a helyet s jó lesz szénapiacznak. Ajánlja a tanácsnok javaslatát.

Bordé Ferencz szintén e mellett szólott. A végleges összpontosítás felett most úgy sem határozhatnak. Erre nézve nem lett megkérdve a legjobban érdekelt gazdaközönség képviselője: a Gazdasági Egyesület.

Dr. Radó Ignác elfogadja ideiglenesen a tanácsnok által ajánlott megoldást, de gyorsan intézkedjék a tanács, hogy a sertésvásár mielőbb a városon kívül legyen elhelyezve.

Komlóssy József tanácsnok dr. Sarkadi Lajos beszédével foglalkozván, rámutat arra, hogy évekig eltart a kisajátítás keresztülvitele. Az pedig nem lehet érdeke a városnak, hogy évekig szüneteljen a sertésvásár.

Dr. Friedländer Sámuel az ellen szól,

hogy idegen elem, pl. a Gazd. Egyesület bevonassék a dologba, mikor ez a saját ügyünk s minden illetékes faktor meg lett hallgatva. A város határa kicsi s a volna a helyes, hogy a holtkéztől megváltanánk a hozzánk szomszédos területet. Ha egy nagyobb gyár akarna itt létesülni, nem tudnánk területet adni. Ideiglenesen elfogadja a Komlóssy javaslatát, de a tanács tegye meg a lépéseket az állatvásárok mielőbbi rendezésére.

Dr. Molnár Imre nem osztja a Friedländer véleményét. Meg lett kérdezve minden kereskedelmi és ipari faktor, pedig az állatvásárterek ügye nem ipari, hanem gazdasági kérdés. Nem is egészen a mi házi kérdésünk, mert a megye egész közönségének érdeke az. Elfogadja a tanács javaslatát az ideiglenes elhelyezésre.

Mezey Mihály minél szélesebb körben megvitná az összpontosítás kérdését s arra nézve minden irányban haligassák meg az érdekelteket.

Némethy Károly a miniszteri leirattal foglalkozik. Nem lát semmi veszélyt abban, ha halasztásért felírnak a miniszterhez, de a tanácsnok javaslatát is helyesnek tartja. S ez jobb is, mintha májusig haladékat kapnánk, mert az összpontosítás ügyét még sok oldalról meg kell világítani.

Az első lépés — a Kommandáns-rétre

Dr. Bulyovszky József polgármester új javaslatlall állott elő, amely meglepte a Kommandáns-rét ellenzőit s nagy örömmel töltötte el Friedländer és társait. Aggályai vannak a tanácsnok által javasolt ideiglenes rendezés iránt, mert nem hiszi, hogy a terület alkalmas lenne. És belekerül 7—10 ezer forintba. Jobb lenne szerinte, ha már most a Kommandáns-réten rendeznék be a sertés-vásárt.

Közbeszólás: Nem engedi a káptalan.

Bulyovszky József dr.: A városnak van ott 8 hold földje. Ezt át lehetne cserélni a káptallal más területre. Az összpontosítás kérdése elhúzódik néhány évig s addig legalább van rendes sertés-vásárterünk.

Ifj. Rimler Károly azt látja, hogy a polgármester nem ösmeri a helyet, mert ahhoz ut nincs. Az elcserelés is formaságokkal jár s a Kommandáns-rét talaja süppedékes és augusztusig nem lehet rendezni. Ajánlja az egyedüli alkalmas módot a megoldásra: a tanácsnok javaslatát.

lehetetlen volt beváltania. Ez akadályokról persze a leány mit sem tudott, ő csak a hűtlenségét látta kedvesének és nagyon, nagyon szerencsétlenségnek érezte magát.

— Mit is szeretne rajtam — tört ki belőle a keserűség. — Hisz a természet igazán mostohán bánt velem.

A tükör elé állt és vizsgálta kezdte magát. Az alakjával meg lehetett elégedve, csinos, karcsú alak volt, méltóságteljes magatartással, plasztikus idomokkal. Hanem az arca? azt még a legjobb indulat sem mondhatta szépségnek. Az a mondas, hogy a szem a lélek tükré, itt em igazolódott be, mert olyan nagy, nemes léleknek nem lehetett ilyen tükré. Nagy, kidüledt, fekete szemek voltak ezek; minden kifejezés nélkül bámultak a semiségbe. Vörös haja mélyen benőtte homlokát s dus hullámokban borította el fejét, nyakát, vállait; ez volt talán az egyedüli szép rajta, bár sokan voltak ellenkező véleményen. Sűrű fekete szemöldéi sajátosog elentétet képeztek a bronzvörös hajkoronával. Erősen hajlott orra, hegyes álla, meg duzadt vörösrősjakái bizonyos határozott férfias jelleget adtak az egész éppen nem kellemes összbonyomlásu arcnak.

Sóhajva fordult el a tükörtől, ha szép volnék — gondolta — bizonyára már rég értem jön. Ki tudja micsoda kék szemű szépségnek, vagy valamely édes arcu leánynak adta a szívét, hja a férfiak csak a szemüket szeretik legeltetni, csak a külsőre adnak. A

belső érték, a lélek nem jó nálok számításba. Most sajnálta csak, hogy ideálja akkori propositióját el nem fogadta. Mennyi keserű órákat menekül meg, ha mint az ifjú akarta, leveleznek. Így legalább nem töltött volna el egy hosszú fél esztendő kinzó, lélekgyöttrő bizonytalanságban. De hát ő mindenben eltér másoktól, mindenben különös? A gondolatok örült sebességgel kergették egymást izgatott agyában. Egyik pillanatban igazolta, másikban vádolta a távollevőt. Ha levelezünk is, nem történhetett volna-e úgy az sem, ami bekövetkezett? Talán még rosszabb lett volna a mindinkább hidegülő, mindig közönyösebb leveleket olvasnia, így végre is nem tud semmit és az egyik lehetőség, hogy egyszer csak betoppan ép úgy fenn áll, mint a másik, hogy itt hagyja keserű könnyek között sorvadni, míg ő maga talán egy másik oldalán szerelemben, boldogságban él. Csak most látta micsoda mentő s az is volt neki e rettenetes helyzetében az az Isten adta irói tehetség, melynek létezését csak most hitte el, amikor annyi mérvadó ember bizonyította be oly sok dicséret kíséretében. Talán megőrül folytonos kinzó gyöttrődésében. Hálásan tekintett az ég felé és egyszerre jól eső érzés vett erőt rajta. A szomorú, kétségbeesett gondolatokat mások válták fel, hirtelen, mintegy varázsütésre fellobogott szívében a remény, mely boldogságot, szerelmet ígért.

Merengését apja belépése zavarta meg. Az öreg ur egy ujságot tartott a kezében s szó

nélkül nyújtotta át leányának. Vilma mohón olvasott a jelölt helyen. Arca elhalványodott az örömtől, a boldogságtól. Tehát igaz, nem hagyta őt el nyomorulttan mint ahogy sokszor elkeseredésében hitte. Szereti őt még mindig és csupán a kötelesség, a hivatalos elfoglaltság tartotta vissza eddig ígéretei beváltásától. Hisz itt van tisztán, értelmesen. Kiss Mihály egyiptomi expedíciónál tett kitűnő szolgálataiért legnagyobb elismerés és méltó kitüntetésben részesült és most szabadságotlatva magát siet haza, hogy két és fél év előtt itthon hagyott arájával oltár elé lépjen.

— És te nem is örülsz? — kérde a leány apja komoly arczába tekintve.

— Dehogyan nem — hangzott a felelet — a te örömed az enyém is, de hát én nem tudok annak úgy kifejezést adni.

Pedig apja nem örült, — hiába csak jobban szerette volna Sáva Miklóst vejeül látni, mint ezt. Kifelé indult, félt, hogy az éles szemű gyermek leolvassa gondolatát arczáról. Minek rontsa el ezt a sok szenvedés árán nagyon is megérdemelt kis boldogságot.

Kiss Mihály mikor visszaérkezett Egyiptomból, meglepetve vette a könyvet, mely őt várta. Nem tudta elgondolni ki küldheti azt neki: Cypriana nem sejtette vele a szerző igazi nevét. Kiváncsian, érdeklől olvasta el. Most aztán már tudta kit rejt az inkognitó. Büszke volt menyasszonyára. De félt is egyuttal. Emlékezett Vilmának azon szavaira melyet elvá-

Ragány János szintén ilyen véleményben van. A mostani sertés-vásártér át van adva a villamos telep részére. A Kommandáns-réten a sertés-vásár nagy költségbe kerülne s a hozzájáró ut kisajátítása hosszú időbe kerülne. A tanácsnok által javasolt tervezetet pedig úgy is rendezni kell.

Kunz Gusztáv a polgármester javaslatát pártolja, mert ezzel meg lesz az első lépés a kommandáns-réti összpontosításhoz.

Busch Dávid főmérnök szólott ezután a kérdéshez. A bekerítés kevésbe kerül, ezenkívül kavicsolni kell a Pecze melletti területet. A kommandáns-réti elhelyezés, a mint a polgármester javasolta, nehézségbe ütközik. A város 8 hold földjéhez nincsen ut. Csak ha a káptalan a Gilányi-sor mellett levő földet bocsátaná át cserébe, lehetne a kérdést jól megoldani.

Dr. Radó Ignác csak annyit mondana most ki, hogy a sertésvásárt ideiglenesen rendezik; hogy hol, azt tanulmányozza a tanács s tegyen jelentést.

Dr. Sonnenfeld Zsigmond a főmérnök felvilágosításából arról győződött meg, hogy a tanácsnok javaslata a helyesebb. Most ne beszéljenek összpontosításról, hanem a miniszteri leirat folytán előállott helyzetről. A polgármester javaslata kivihetetlen.

Dr. Friedländer Sámuel közegészségi szempontból is jobbnak tartja a polgármester javaslatát. A Gilányi soron a káptalan úgy is el akarja adni a földeket s 800 frtért lehet holdanként venni. Ha cserélnék meg nem jön pénzbe sem.

Azon indítványt teszi, hogy bízzák meg a polgármestert, igyekezék a káptalantól a Gilányi-sor mellett venni vagy cserélni alkalmas területet s ott helyezték el a sertésvásárt. Ha ez nem sikerül, a tanácsos javaslatát valósítsák meg. — Ilyen sorrendben fogadják el az indítványt.

Elfogadta a többség a Friedländer indítványát.

A Sas bérlete.

Hillinger Lipót kérvényt intézett a városhoz, a melyben kéri, hogy a Sas szálloda bérletét hosszabbítsa meg a város 1908. decz. 31-ig, a mikor a Zöldfa bérlete lejár. A tanács javasolja, hogy a bérletet hosszabbítsák meg, de eladás esetén 1 évi felmondást kiköt a város.

Hegedüs Géza ellenzi, hogy a Sas és Zöldfa bérlete egyszerre teljék le. Hillingernek hosz-

lásuk előtt egyszer mondott. »Ha a magáé nem lehetek, soha férjhez nem megyek; azt mondják van egy kis tehetségem az írásra, annak fogom szentelni életemet.«

Ki tudja, nem késett-e már el? Szivszorongva sietett haza. Ismerte Vilma önféjűségét. Még megteszi, hogy ellenszegül. Az ut még sohasem tetszett neki olyan hosszúnak, olyan végtelennek mint most. Alig várta a végét.

Mikor Vilmaékhöz benyitott, idegenül kérdezte tőle kit tetszik keresni?

Nem ismert rá senki, a távollét alatt nagyon, nagyon megváltozott. Megerősödött, megferfiasodott. Mivel azt felelte a háziak kérdésére, hogy a kisasszonyt, azt hitték valami szerkesztő s egyenesen a szobájába vezették. Vilma azt kérdezte tőle:

— Mivel szolgálhatok Uram?

— Egy nálam levő számláját jöttem ki-egyenlíteni. Kegyed nekem Konstantinápolyba egy könyvet küldött, ára nem volt rá jegyezve, eljöttem megkérdezni mivel tartozom érte?

— Miska — kiáltott örömmujongva a leány, csak most ismert rá.

Mikor kevés idővel ez után az öreg Dobay az idegen érkezése hírére benyitott a lánya szobájába, azt az ifju karjai között találta. Az öreg szó nélkül nézte őket, szemébe örömkönyök gyűltek.

— Ránk adja az áldását most már szívesen? — kérde Kiss Mihály.

— Egész lelkemből — szolt az öreg megölelve őket és lelki szeméi előtt megjelentek azok a szőszke fejű apró angyalkák, a kik kedveskedve csimpeszkedtek a bozontos szakállába.

szabbítsák meg a bérletet, de 1 évvel kevesebb időre, mint a Zöldfaé érvényben lesz.

A Sas bérletét 1907. decz. 31-ig meghosszabbították.

Nem lesz bicikli-adó.

Bordé Ferenc tanácsnok előterjesztést tett, hogy a közjövödelmek fokozása céljából, más városok példájára, elvileg fogadják el a kerékpárok megadóztatását.

A főkapitány ellene szolt, mire az előterjesztést elvetették.

Selyemgyár Nagyváradon.

Nem fogadtuk lelkesedő örömmel, mikor egy selyemgyár felállításának híre ment Nagyváradon s ma sem fűzünk hozzá olyan vérmes reményeket, tekintve a hozandó áldozatot, mint egyeseknél tegnap láttuk. Éppen nem kicsinyeljük pedig egy-egy nagyobb gyártelep fontos közgazdasági hasznát, de az ilyen dolgoknál a lobbanékony szalmalángnál inkább helyén valónak tartjuk a higgadt megfontolást.

Konstatálni kívánjuk, hogy a vállalkozó Schuch Hermann most már egészen más követelésekkel áll a várossal szemben, mint a mult alkalommal s most már nem kíván olyan óriási hozzájárulást a várostól, mint előbb.

Teljes elismeréssel tartozunk dr. Bulyovszky József polgármesternek, aki egész lelkesedéssel karolta fel az ügyet s fáradhatlan buzgalommal járt el úgy a fővárosban, mint Bécsben, hogy a város érdekében sikert érjen. Akár mi lesz az eredmény, nyuodt, férfias önérettel elmondhatja, hogy mindent elkövetett a legjobb intentióval és igyekezettel.

A szakbizottságok együttes ülésén tegnap a polgármester előterjesztette, miszerint megbízatásához képest eljárt a selyemgyár ügyében, úgy a kereskedelmi miniszteriumban, mint Bécsben Schuch Hermann gyárosnál, hogy közvetlen tapasztalatot szerezzen. Ugy a keresk. miniszter, mint az iparügyeket vezető miniszteri tanácsos igen kedvezően nyilatkoztak az ügyben. A gyárossal tárgyalt s meggyőződött annak komoly szándékáról. A város által nyújtandó kedvezmények és segélyekre nézve megállapodtak s azt egy nyilatkozatba foglalták. — A miniszter 10 évig évi 15,000 frt államsegélyt ad a gyárnak.

A gyáros által kiadott nyilatkozat a következő:

Schuch Herman ajánlata.

Bécs, 1899. május 9.

Nagyságos Bulyovszky József dr. polgármester urnak

Nagyvárad.

Önnek, mint Nagyvárad város polgármesterének kijelentjük, hogy:

1. Készek vagyunk Nagyvárad-város területén a m. k. kereskedelmi miniszterium 1899. évi április hó 23-án kelt 23375/IX. számú határozata értelmében egy gyárat selyemszövetek előállítására létesíteni és annak felépítését még ez év folyamán megkezdeni.

Nagyvárad-város minket következő kedvezményekben részesít:

1. Ingyen ad nekünk egy alkalmas, 4 hold területű építkezési helyet és pedig oly területen, mely a mi vállalatunk részére elegendő vizet tartalmaz, vagy arra a viz könnyen bevezethető.

2. Vállalatunk a gyár építésének megkezdésétől számítva minden községi pótlékok és vámilletékek fizetése alól 15 évve vámmentességet nyer. Az adómentesség mindaddig tart, míg a most engedélyezendő 15 évi állami adómentesség tartani fog.

3. Nagyvárad város 120.000 frt azaz egy-százhuszezer forint kölcsönt nyújt azon feltéte

mellett, hogy a felépítendő gyárat, valamint az összes gyári berendezést első helyen telekkönyvi jelzálogul és illetve ingósági jelzálogul lekötjük. — Ezen kölcsönt kötelesek vagyunk ötven év alatt törleszteni és illetve visszafizetni. Az évi törlesztési részleteket egészen sajátunkból fizetjük, a kölcsön kamatai köztünk és Nagyvárad városa között egyenlően osztatnak meg. Mindazonáltal fenntartjuk magunknak azon jogot, hogy ezen kölcsönt előbb is visszafizethessük a gyár felépítéséig s így a megterheletés eszközlétség a vállalat felépítése és annak felszereléséhez szükséges összegeket Nagyvárad városnak előlegezzük és pedig 5 $\frac{1}{2}$ %, kamatozás ellenében, mely ekként általunk előlegezett összegek egy év alatt visszatérítendőek.

4. Mi a vállalatot csak akkor léptethetjük életbe, hogyha nekünk a Schuch Herman és társa bécsi cég által a nagyvárad Schuch Herman és társa céghez feladott teherküldeményekért és viszont a Regie-Tarifa szerinti fuvardíj-mérséklés biztosítottik.

5. Ezen nyilatkozatunk reánk nézve kötelező marad, ha Nagyvárad város 1899. május 20. napjáig kijelenti, hogy ezen pontozatokat elfogadja, késznek nyilatkozik ezen pontozatok alapján a végleges szerződést megkötni.

Kiváló tisztelettel

Hermann Schuch & Comp.

Felolvasták ezután a miniszter következő levelét, melyet a gyároshoz intézett:

Schuch Hermann selyemgyáros urnak
Bécs

VI. Bürger spitalgasse 8.

Folyó évi április hó 2-áról elém terjesztett kérvényére, melyben a részére kilátásba helyezett állam támogatással szemben kikötött feltételeket magába foglaló kötelező nyilatkozatának módosításáért fordult hozzám, a következőkről értesitem uraságodat:

1. Megengedhetőnek találtam, hogy a kikötött 300 mechanikai szövőszéket uraságod fokozatosan állítsa fel, erre való tekintettel azonban a kilátásba helyezett évi segélyre csak a szóban levő 300 szövőszék tényleges üzembe helyezésétől kezdve tarthat igényt; mi sem áll utjában azonban annak, hogy az 1890. évi XIII. t.-cz. foglalt államkedvezményekben már előbb is, vagyis már a gyár üzembe helyezésének napjától kezdve részesíttessék, feltéve természetesen, hogy a gyár, mint az különben természetes is, a technika fejlettségének megfelelően lesz berendezve. Azt, hogy a szükségét előkészíti és segédgépek teljesen rendelkezésére álljanak és hogy a gyártmányok a létesítendő gyárban teljesen elkészíttessenek, természetes kikötésnek tartom.

2. Hajlandó vagyok azon kérelmét is teljesíteni, hogy amennyiben a technika terén való haladásnak megfelelő kettős, illetőleg hármas szövőszékeket állítana fel azok két, illetőleg három szövőszéknek számítassanak be, — kikötöm azonban ezzel szemben, hogy az állami segély első részletének igénybe vételétől számított tíz éven belül Uraságod legalább 500 azaz ötszáz mechanikus szövőszéket tartozik felállítani.

Végül megjegyzem, miszerint beadványában előadott azon kérelmet, hogy az alkalmazandó munkások számának előre való meghatározására ne köteleztessek, csak annyiban találtam figyelembe vehetőnek, hogy meg kell kívánnom, miszerint legalább annyi munkás legyen állandóan alkalmazva, amennyi a gyárban levő szövőszékek száma.

Ezek alapján felhivom Uraságodat, hogy most már a bekívánt kötelező nyilatkozatot szi-

veskedjék legkésőbb folyó évi május hó végéig elém terjeszteni, minthogy különben ezen rendelkezélem hatályát veszti.

Budapest, 1899. április hó 20-án.

Hegedüs, s. k.

Első sorban *Busch* Dávid szólalt fel, mint aki a polgármesterrel együtt részt vett a budapesti és bécsi tárgyalásokon. Fejtegette a gyár előnyeit. 300 szövőszéknél 320—340 személy foglalkozik s évenként 80—100 forint fizetést élvez; ez a pénz itt forog a városban s fogyasztási adó címén a városnak tetemes összeg jut belőle. A szövőszékek szaporításával a személyzet száma is növekszik. Csodálkoztak azon, hogy a gyáros Nagyváradon állítja fel a gyárat, mert itt drága a napszám, de azért van ez, mert ilyen intelligens városban elég munkásnőt remél a gyár részére. Ha nem lesz elég munkaerő, kénytelen más országból hozatni. Mivel a hozzájárulás fogyasztási adók címén megtérül s 15 év múlva adót és köveztvámot fizet. Ajánlja a javaslat elfogadását.

Dr. *Sarkadi* Lajos szerint most nem lehet mérlegelni a város hozzájárulása és a gyár által nyújtott hasznát s ezért szűkebb körű bizottság tanulmányozza a kérdést s tegyen jelentést.

Kunz Gusztáv tájékoztatta hasonló gyárosoktól magát s szakszerűen előadja egy selyem gyár üzemét, pontos számadatok alapján. Figyelemmel hallgatott magyarázatában előadta, hogy a várostól kért 120,000 frt az épületre kell s a berendezésbe 210,000 frtot fektet a vállalkozó. Ajánlja a javaslatot.

Ragány János azt kívánja biztosítani, hogy a gyáros azt a gyárat állítja fel Nagyváradon, a melyre az államsegélyt kapja.

Dr. *Radó* Ignác úgy látja, hogy a város nem kockáztatja a 120,000 frtot. Az évi hozzájárulás a kezvetett adóból megtérül.

Dr. *Molnár* Imre szerencsétlennek tartja az egész dolgot. Az 1890. évi törvényben felsorolt kedvezményeket megadja az állam. Ha ezek mellett is kockázattal jár a befektetés, ez különös. Az állam akarja a szövőipart meghonosítani, de nem köti ki, hol legyen a gyár. Nem léphetünk arra a térre, hogy adókedvezményt adjunk, mert akkor minden nagy vállalat megkívánja ezt. Kérdés, hogy adhatunk-e mi 50 évig 3000 frt segélyt. A kormány csak akkor ad pozitív segélyt, ha 300 szövőszék tízében lesz, mi pedig azonnal 120,000 frtot adjunk? Ő nem adná meg. Ha Nagyvárad nem alkalmas a gyár felállítására segély nélkül, ne legyen meg. Nem akarja, hogy az ipar terén is licitáljanak a városok.

Huzella Gyula más véleményben van. A gyár ipar úgy fejlődött, mint gyermek. Nagy befektetést nem tehet saját erejéből a gyáros, mert tért kell hódítania. Át kell segíteni az ily új vállalatot a vergődésen. A városnak kell a gyámságot magára vállalni s a kezdet nehézségein átsegíteni. Eleinte nem látja a gyáros a tőkéje kamatját, ezt kell pótolni. A hozzájárulást nem tartja nagynak s azt megadja.

Dr. *Sarkadi* Lajos: Azért kell a segély, hogy az ne más városban, hanem Nagyváradon állítsa fel a gyárat, a mely város a fuvardij tekintetében a legalkalmatlanabb. Más vállalatnak ha a természetes előfeltétele meg van, segélyt kell adni. 51 év múlva kevesebb lesz a gyárnak nyújtott segély, mert jelentékeny összeget fizet adó és vámban. Azonkívül egy ily gyár idegeneket vonz ide s mellékipart terem. — Elfogadja a javaslatot s köszönetet mond a polgármester fáradozásáért.

Dr. *Dési* Géza szociális szempontból szól. Ki kellene kötni, hogy legalább 20 helybeli munkást foglalkoztasson a gyár.

Többen kimutatták, hogy ez lehetetlen.

Megállapodtak abban, hogy a város világgosan csak 15-évi adó és vámentességet engedélyez.

Végül elfogadták az előterjesztést s javasolják, hogy a törvényhatóság kösse meg a szerződést a gyárossal.

A tárgyalás alatt érkezett a polgármesterhez *Bezerédj* Pál, a selyemtenyészés emelésére kiküldött miniszteri meghatalmazott következő sürgönye:

Aggályaim szünnék, remélek jó sikert. Gratulálok a város áldozatkészségéhez és nagyságod fáradozásainak eredményéhez. Csak szederfáim nevelődjenek.

Bezerédj, s. k.

Villatelep a Püspök-fürdőben.

A 1. sz. püspökségi uradalom vezetősége a Szent László Püspök-fürdőt illetőleg igen érdekes és életre való eszmével foglalkozik, mely hivatva lesz a fürdő mellett egy elsőrendű nyaralóhelyet létesíteni. A szép terv nem is nehéz a kivitelre.

Szó van ugyanis arról, hogy a Püspök-fürdő körül levő nagy őserdővölgy egy részét felparcellázzák villateleknek s azokat egyes magánosoknak fogják átengedni használatra és beépítésre. A kész tervezet szerint az első számú villa a vasutállomással szemben lenne felépítve. E villa tulajdonosa a M. A. V. lenne, mely itt szanatoriumot létesít hivatalnokai részére. E szanatorium tervét különben már tavaly megpendítette *Csatári* (Grósz) Lajos közigazgatásügyi miniszteri tanácsos s azóta e tervnek propagandát csinált.

A 2-ik számú villa a kápolnán túl a Csillag erdő keleti sarkán építtetnék az erdő aljában s tulajdonosa lenne *Nojáll* János felsz. püspök nagyprépost. A többi villák, számszerint 18, sorban az erdőalján lennének építve, még pedig úgy, hogy egy területrészt nyernének az őserdőből is, melyet tetszés szerint elkeríthetnének. A villáknak legkisebb területe egyenként 250 □-öl és legnagyobb pedig 550 □-öl. A telkeket az uradalom nem bocsátaná át más tulajdonába végleg, hanem tulajdonjogának elismerése címén évenként bizonyos szerződésileg megállapított csekély néhány forintnyi összeget követelne.

A tervezett 18 villa telek közül eddig csak kettőnek van még tulajdonosa, de majdnem bizonyosra vehető, hogy az esetben, hogy ha az uradalom elkészül a tervezettel, Nagyvárad előkelő vagyonos családai kapva kapnak az alkalmon, hogy maguknak a felparcellázott telkekből egyet-egyet — *beépítsenek*, mert hisz más költséggel nem fog jární, vételárat nem kell fizetniük.

Pár év és a zöld lomberdőből az öreg Súlyom hegy alján apró fényes czin tetejű tornyocskák, fantasztikus szélrózsákkal, aeol hárfákkal fognak az ég felé meredezni. Nagyvárad előkelősége fog a cifra tetők alatt nyáron üdülni — a város közelében, hova a nap minden idejében bejárhat dolgait elvégezni és ismét kifuthat a nyaralóba, a vadregényes Súlyomhegy alá.

A kies fekvésű fürdőhely, melynek bérloje *Czeplédy* Sándor, eddig is annyi sokat áldozott, hogy a fürdőző közönség legkényesebb igényeit kielégítse, a nyaralókkal ismét sokat fog nyerni úgy szépség, mint népesség tekintetében. A villatelkekkel szemben a terjedelmes pusztát rét egy óriási parkká fog átalakíttatni. Ez is nagy mérvben fogja emelni a fürdő szépségét.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Május 12. A lövészegetlet közgyűlése.
Május 22. A régészeti és történelmi egyet közgyűlése.
Junius 15. A kath. kör mulatsága a Püspök-fürdőben.

* **Elmaradt dísz-szemle.** A király tegnap délelőtt két gyalogezred fölött akart szemlét tartani, de az állandóan esős idő miatt a szemlét még a kora reggeli órákban lemondta. A király tegnap délután Gödöllőre visszautazott,

* **A Bessenyei szobor leleplezése.** Tegnap leleplezték *Nyiregyházán* nagy ünnepélyességgel *Bessenyei* Györgynek, a mult századbeli magyar poetának a szobrát. Nyiregyháza, Szabolcs megye hazafias közönsége emelte a szobrot egykori fiának a daliás testőrnök, a ki nehéz időkben Mária Theresia és József császár uralma alatt a bécsi udvar fényes, a nemzeti érzést elaltató légkörökben ápolta az édes magyar nyelvet és szította a szivekben a szabadeszméket. E szobor már a mult év ősze óta áll készen. Tavaly szeptemberben kellett volna leleplezni, már készen volt minden az ünnepélyhez, a mikor széjjel vitte a táviró a fekete hióbbirt, mely gyászba borította Magyarországot nagyasszonyunk haláláról. Az ünnepélyt el kellett halasztani. Ma végre megtartották. Nyiregyházáról táviratozza tudósítónk, hogy az ünnepély fényes volt. A város fel van lobogóva. A megye székháza győgyörű zászlódisz'en pompázik. Az ünnepélyen nagy sokaság vett részt, mely lelkesen éljenezte az elhangzott beszédeket. Egetverő éljenezés között hult le a lepel a szoborról, *Kallos* Ede gyönyörű művéről. A szobor a költőt a gárdisták fegyveri ruhájában ábrázolja. Jobbjára támasztott arca mély gondolkozást fejez ki. Talapzata remek barokstilben készült, melynek párkányzatát babérlevelek díszítik. A leleplezés után a főispán diszebeden látta vendégül a meghívott közönséget. Este pedig a színházban díszelőadás volt.

* **Rationalista főrabbi.** Érdekes esemény tartja izgatottságban a nagyvárad i. zr. neolog hitközséget. A hitközség főrabbija *Kecskeméti* Lipót ugyanis három kötetes kommentárt írt a bibliához s ennek kiadására az izraelita irodalmi társaságtól kért subventiót. E társaság megszavazta ugyan a subventiót, de sokan, köztük a budapesti főrabbi is ellene volt, mert a munka nagyon rationalista izü. A zsidó sajtó még erősebben támadta ezért *Kecskeméti*, szakadárnak, hittagadónak, atheistának nevezte s követelte, hogy mondjon le. A helybeli izr. neolog hitközség előjárósága bizalmat szavazott ugyan e támadásokkal szemben *Kecskeméti*nek, de ha a munka megjelenék s csakugyan olyan lesz, mint a zsidó sajtó hirdeti, akkor megint kitör az izgatottság. A példa ragadós. Ha *Goldzichernek* elnézték, hogy mythosznak, mondának hirdesse Mózeset és csodáit és a szent könyvek egész tartalmát, — akkor ne csodálkozzanak, ha a rabbik is vágyódnak a rabbiképző tanrjának babérjaira s követik őt a német rationalisták majmolásában.

* **Markovits Kálmán temetése.** A fővárosban is ritka főuri gyászpompával, óriási részvét mellett ment végbe tegnap néhai *Markovits* Kálmán temetése. Az árpádi kastélyból beszállított földbirtokost díszes romai stílusú remek sarcophagban helyezték ravatalra a Sal Ferencz utczai gyászházban. A beszentelés után az uradalom tisztikara kézen vitte a koporsót a várad-olaszi templomba, mely gyászpompával volt díszítve. A templom hajójában volt felállítva gazdag ezüst díszszel a fekete bársony menyegyzet, mely alatt az elhunytat ravatalra helyezték. A gyászszertartást *Radnay* Farkas kanonok végezte, mely után megindult az impozáns gyászmenet. Elöl a Concordia intézet 6 fekete ménen díszbe öltözött lovasa, délcegen; ezután a szebbnél-szebb koszorúkkal zsufolt díszes virágkocsi. Majd a papság, azután a gyalog dísztestőrök. A pompás üveges, hatos fogatú gyázkocsi, követve előkelő közönségtől és a magán fogatok hosszú sorától. A résztvevő közönség között voltak: Beöthy László főispán, Sal Ferencz, Des Echerolles K. Károly, dr.

Bulyovszky József, Örley Kálmán, Szunyogh Péter, dr. Miskolczy Ferencz, Fetszer Antal, Balázsházy Iván, Olasz Gyula, Olasz Elemér, Dencs János, dr. Schweiger Ede, dr. Márkus László, dr. Berkovits Ferencz, Lakatos János, Ferdényi Olivér, Baranyi Árpád, Árpád község elöljárósága, az uradalom tisztjei, stb. A gyászmenet az olasz temetőbe vonult, a hol a családi kápolna sírboltjában helyezték örök nyugalomra. A koszorúk feliratai a következők voltak:

Szeretett testvérnek — Tóni. A legjobb testvérnek — Etelka és családja. Kedves Kálmánunknak — Vilma, Tonka, Béla. A forrón szeretettnek — Berta, Geróvel és gyermekeikkel. Felejthetetlen jó sógornak — Vilma. Felejthetetlen jó gazdánknak — Kádár József és családja. Szeretett nagybátyánknak — Miskolczy Lajos és neje. Felejthetetlen jó barátjának — Lovassy Ferencz és családja. Feledhetetlen nagybátyjainknak — Manó, Kálmán és Vili. Báró Königsvarter Herman és neje — Utolsó üdvöztetül. Tisza István — Tisztelete jeléül. Az uradalom tisztikara — Szeretete jeléül. Igaz szeretetük jeléül — Gabri és családja. Árpád község — Tisztelete jeléül. A jó rokonnak — Nagy Mórtezné és fia. Régi jó barátjának — Örley Kálmán. Schlauch Nándor — Tisztelete és szeretete jeléül. Szeretett öcsémnek — Markovits Sándor és családja. Emma, Gyula és gyermekei. Miskolczy Barobás és felesége — Felejthetetlen barátjának. Szeretett Kálmán bácsinak — Károly és Irma.

A rendkívüli gyáspompával végbement temetést úgy Árpádon, mint Nagyváradon Weiszlovits A. és fia temetkezési intézete rendezte, általános feltűnés és pontosság mellett.

* **A város kölcsöne.** Nagyvárad városa már jó idő óta elhatározta, hogy a honvéd huszár kaszárnya építésére, az utcák kövezésére nagyobb kölcsönt vesz fel. Azonban a pénzpiacz helyzete miatt csak nagyon drága kölcsön kiadkozott s így annak felvétele nem lett volna előnyös a városra. Mint értesülünk, dr. Bulyovszky József polgármester mostani fővárosi útjában a Pesti Hazai Takarékpénztárnál fél milliót kieszközölt folyó számlára, 6% kamattal. Ebből annyit vesz igénybe a város, amennyire addig szüksége lesz, míg alkalmas feltételek mellett felveheti a nagy kölcsönt.

* **Sikkasztó házmester.** Rajkovits Bernát, aki Eremits Pál földbirtokosnak a Budapesten, Üllői-ut 70. sz. alatt levő házában mint házmester volt alkalmazva, e hó 4-én elment hazulról, azt mondván, hogy egy kis dolga van. Azóta aztán nem is tért vissza. Eleinte azt hitték, hogy valami baleset történt, de aztán kitudódott, hogy Rajkovits megszökött, még pedig úgy, hogy nagyobb sikkasztást követett el. A házmester május 1-én a házbeli lakóktól mintegy 2000 frt házbért szedett föl s ezt a pénzt nem szolgáltatotta be a gazdájának, hanem magával vitte, valószínűleg Amerikába. Eremits, a házmester sikkasztásának fölfedezése után rögtön jelentést tett a rendőrségnek, mely Rajkovicsot nyomozza.

* **Halálozás.** Résztvétel vettük a következő gyászjelentést: Soós Jenő, mint férj és kis fia Pista, László Pál és neje mint szülők, Soós Mihály és neje mint após és anyós, Erdélyi Gyula és neje László Vilma, Luputz László és neje László Boriska, László Erzsike, Kovács Lajos és neje Soós Rózsa, Soós Irén, Soós Lajos és Soós Zoltán mint testvérek, illetve sógorok és a nagyszámu rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják a legszeretőbb hitves és anyja, jó gyermek és rokon **Soós Jenőné** született László Helénnek, tolyó hó 9-én délelben 1 órakor élete 29-ik, boldog házassága 7-ik évében hosszas és nehéz szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult kedves halott hült tetemei folyó hó 11-én délelőtt 10 órakor a nagypercze-utca, 753. szám alatt levő házból az ev. ref. szertartása szerint fognak örök nyugalomra tétetni. Nagyvárad, 1899. május 9-én. Áldás és béke szeretett poraira.

* **Zarándoklat négy kegyhelyre,** mint tavaly, Lódesbe, Jézus szive kegyhelyére, Paray la Monial Franciaországban, Einsiedeln, Svájcban és Wiltenbe Tirolban. Indulás: 1899. évi

julius hó 6-án. Visszaérkezés: 1899. évi július hó 24-én. Utazás tartama: 18 nap. Utirány: Budapest, Bécs, Linz, Salzburg, München, Lindau, Zürich, Genf, Lion, Toulouse, Lourdes. Vissza: Lourdes, Cete, Lion, Genf, Zürich, Innsbruck, Bécs, Budapest. Árak: I. osztály 245 forint, II. osztály 185 forint, III. osztály 105 forint. A megállapított utiköltségbe kilencz napiteljes el-látás is be van értve. Jelentkezni lehet 1899. évi június hó 15-éig a budapesti II. ker. plébánia-hivatalban, hol részletes program is kapható Dömötör Gedeon plébános vezetónél.

* **Befizetések a filléres szövetkezetről.** A »Filléres takarékos és segélyszövetkezet« értesíti tagjait, hogy e hó 11-én csütörtökön ünnep miatt a befizetéseket délelőtt 9¹/₂ órától 11-ig veszik át.

* **Hét millió cigarettá Nagyváradon.** A nagyváradon dohányraktár a napokban csinálta meg zárszámadását, melyből érdekes adatok vannak. Bihar megye és Nagyvárad füstölési képességét illetőleg. Legfeltűnőbb azonban a számengetegekből a cigarettá mennyiség növekvése. 1897-ben a nagyváradon dohányraktárból elfogyasztottak 6,000,550 drb. cigarettát, 1999-ben már 7,001,005 millió darabot, tehát 1,000,450 millió darabtal többet mint a múlt évben.

* **Bimbóhullás.** Alig pár héttel ezelőtt temették el az apát, s a halál ismét meglátogatta a bánatos családot. A kis **Brányi Gyuricza**, özv. **Mayer Ágostonné** unokája, 5 éves zsenge korában meghalt. A család a következő gyászjelentést adta ki: Özvegy dubniczai dr. Brányi Gézáné szül. Mayer Gizella úgy a maga, mint a gyermekei: Gizella, Erzsike és Géza, továbbá özv. dr. Mayer Ágostonné és gyermekei dubniczai Brányi József és dubniczai dr. Brányi Kálmán, valamint az összes rokonság nevében is mélyen megsomorodott szí-vel jelenti a felejthetetlen gyermek, testvér, unoka, unokaöccs és rokonnak **Brányi Gyurikának** f. évi május hó 8-án este 6 órakor rövid szenvedés után 5 éves korában történt gyászos elhunytát. A megboldogult kis halott földi maradványai f. hó 10-én d. u. 4 órakor fognak a Pável-utca 26. sz. halottas háztól az újvárosi sírkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességre a család rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Kelt Nagyváradon, 1899. május 9-én. Béke lengjen porai fölött!

* **8314 tüdővész-halott.** Márczius havában a magyar birodalom területén 8314 ember halt meg tüdővészben. E szám nagysága legfeltűnőbb, ha összehasonlítjuk az öt veszedelmes ragadós betegségben elhaltak számával, melyeket együttvéve 2200-al mul felül. Torokgyíkból ugyanis 1410, kanyaróban 1573, szamárhurubban 1191, vörhenyben 1229 és hasi hagymázban 673-an haltak el, összesen 6076-an. Magában a fővárosban 302 tüdővész-halott volt, 39-el több, mint februárban, mikor a számuk csak 263-at tett ki. Két faluban majd mind-egyik halott gümőkórban mult ki, 16 közül 12. A szolnok-dobokai Tótfaluban mindössze heten haltak meg s ezek közt 7 torokgyíkból. Bihar-Tasádfőn pedig 15 halott közül 12 a vörheny-nek esett áldozatul.

* **A felültetett közgyűlés.** *Mezőtúron* történt, hogy a napokban alázatos hajlongások között megjelent egy ügynök a polgármesternél.

— Weisz Simon! — mutogatta be magát. Két millió téglát szeretnék venni a városi téglavetőtől. Mezőtúron valóságos ribilliót csinált a jó üzlet reménye. A polgármester azonnal összehívta a városi képviselőket s a közgyűlés meg is szavazta a két millió téglá eladását.

A polgármester táviratilag értesítette erről az ügynököt, aki roppant meglepett arcot mutatott.

— Két millió téglá, polgármester ur? adta a meglepettet. Mit csinálna ilyen szegény ember ennyivel, hisz a kínai falban sinesen több. Nekem csak kétezer téglá kell.

A dolog vége azonban sokkal furesább lett. A polgármester dühbe jött s Farkas Kálmán rendőrkapitánynyal *letartóztatta* az ügynököt, akit csak 500 frt biztosíték letétele mellett bocsátottak szabadon. Weisz Simon egyenesen az ügyvédjéhez szaladt és a polgármester s a főkapitányság ellen személyes szabadság megsértése és hivatalos hatalommal való visszaélés miatt fenyítő feljelentést nyújtott be.

Mezőtúron most kíváncsian lesik, hogyan végződik a téglá-affér.

Igazságszolgáltatás.

Kétszer felmentve az ember ölés vádjá alól.

Szenzációs nagy bünpert tárgyalt a múlt év október hó 4-én a helybeli kir. törvényszék. **Pántye Juon** petegdi lakos 19 éves suhancz azzal vádoltatott, hogy Irimie Mihály kisházai paraszt gazdát 1898. évi február hó 16-án este 7 óra tájban a gyantai országuton rablási szándékkal agyonlőtte.

Vádlott annak idején a vizsgálóbíró előts beismerte, hogy ő lőtte agyon Irimie Mihályt és pedig azért, mert az az ő szekere után ment hosszú uton (a szekeren ült még vádlotton kívül Bán Anna 14 éves leány és Marinkás Tógyer, aki 10 éves) s hiába hajtott sebesen, hogy az előtte ismeretlen embert elhagyja, az többször utólréte ismét a szekerét, ő pedig attól félvén, hogy az ismeretlen őt ki akarja rabolni, szekeréről leszállott, a két gyermeket azonban ott hagyta, azután a lovak közzé csapdosott s a szekér robogva haladt előre, ő pedig hátra felé, az ismeretlennek szembe ment s háromszor reá lőtt s mikor még a lövésekre sem bñkott az el, meglökte, azután emberek beszédét hallván az országutról, utánna szaladt a szekere nék s haza hajtott, az áldozatot pedig rövid idő mulva Hira Tógyer és Hira Tógyerné, kik épen akkor a tett után mentek az orseáuton s a lövéseket hallották, de a tettest nem látták, bevitték egy közeli tanyába.

A megsérelmezett ember még tudott beszélni s azt mondotta, hogy őt egy szakállas, nagy bajszu ember lőtte meg s meg is nevezte, hogy hasonlított az egy *Bedes* nevű kisházai emberhez.

A csendőrség először *Bedes* ellen nyomozott, de az alibih igazolt s így abba maradt ellene a vizsgálat s vádlott vétetett gyanuba.

A csendőrök előtt a vádlott szekeren volt két gyermek határozottan vallotta, hogy az eset úgy történt mintahogy azt vádlott a beismérése szerint is beismerte.

Az 1898 évi október hó 4-én tartott vég-tárgyaláson azonban vádlott visszavonta beismere-őt vallomását, a két gyermek pedig — akik vádlott unokatestvérei, — megtagadta a vallomás tételt.

A vádlott azzal védekezett főleg, hogy a csendőrök kinozták (tényleg 15 napig burczolták a hegyeken, falukon keresztül) s azért vallott az azoktól való félelmében a vizsgáló bíró előtt is.

A törvényszék fel is mentette a vádlottat úgy a szándékos emberölés, mint a rablás vádjá alól s okt. 4-én szabadon bocsátotta.

A kir. Itélő-Tábla az 1898. nov. 3-án tartott ülésében pótvizsgálatot rendelt, s a törvényszék ítéletének feloldása mellett vádlottat azonnal megfogatni rendelte.

November 5-én meg is fogatott s tegnap tartatott a második vég-tárgyalás ebben az ügyben.

Vádlott ismét a régi tagadásával és kifogásával állott elő s a törvényszék, melynek tagjai voltak: *Tassy* Pál elnök, *Kiss* Rezső előadó, *Gelela* Géza szavazó bírák. Román József ügyvéd jeles védbeszédjének álláspontjára helyezkedve ismét fölmentette vádlottat az ellené emelt vád alól s azonnal szabadlábra helyezte.

S P O R T.

A bicikli-verseny eredménye. Vasárnap délután borongós időben tartotta meg a N. K. E. első idei 50 km.-es távversenyét. Első volt szép előnnyel *Barna* Tibor, ki az 50 kilométert 2 óra alatt futotta be. Második *Rottensteiner* Dezső (2 óra 11 percz), harmadik *Nádassy* Géza (2 óra 22 percz), negyedik ifj. *Gál* László (2 óra 36 percz). Az érdekes verseny eredményét nagy közönség élénk érdeklődéssel várta a néha-néha megeredő eső daczára.

TANUGY.

Gazdasági tanfolyam tanítók részére. A földmívelésügyi m. kir. miniszter ur

a gazdasági ismétlő-iskolák vezetésére hivatott néptanítók gazdasági kiképzése czéljából folyó évi július hó 1-től 28-ig a *csákvári, nagyszentmiklósi, adai, pápai, kecskeméti, lugosi, jászberényi és hódmezővásárhelyi* magy. kir. földmives iskoláknál 20—20, összesen 160 néptanító részére; továbbá folyó évi augusztus hó 3-tól 30-ig a *rimaszombati, csákvári, nagyszentmiklósi, pápai, adai, szentimrei, algyógyi, kecskeméti, jászberényi, hódmezővásárhelyi, csabai és szabadtói* m. kir. földmives iskoláknál szintén 20—20, összesen 240, mindössze tehát 400 néptanító számára négyhetes gazdasági tanfolyamot rendez.

E négyhetes gazdasági tanfolyam tartamára minden felvett néptanító *ötven—ötven forint átalányban részesül*, mely a költségek fedezésére szolgál.

A szóban levő tanfolyamokra nyilvános elemi népiskolákban tényleg alkalmazásban levő okleveles és ily tanfolyamon még rész nem vett néptanítók vétetnek fel és pedig első sorban azon községekből, melyekben a gazdasági ismétlő iskola már megnyitott a vezetéssel megbízott tanítók a tanítási jogositványt azon kikötéssel nyerték el, hogy a gazdasági tanfolyamok valamelyikére felvétel végett jelentkezzenek.

Az érdekeltek ez uton is felhivatnak, hogy kérvényeiket e hó 15-éig a vármegyei kir. tanfelügyelőségnek mutassák be.

MULATSÁG.

A kath. kör nyári mulatsága. A kath. kör nyári mulatságát rendez június 15-én, mely tekintve a kath. kör által rendezett minden mulatság sikerét ez sem fog a többiek siker, kedélyesség tekintetében alul maradni. A júniális helye a Püspök-fürdő lesz. A mulatság előkészítésén dr. *Diószegi Győző* ügyvédjelölt elnöke alatt fáradozik a derék rendezőség.

SZINHAZ.

Műsorváltás.

Szekely Irén rekedtsége miatt a mára hirdetett *Talmi hercegnő* helyett a *Nebántsvirág* kerül színre *Perényi Margittal* és *Nyárai*val a két főszerepben.

Heti műsor.

Csütörtök: *Betyár kendője*.

Péntek: *Antonius és Cleopatra*.

Szombat: *Fekete vér. 1-ször.*

Vasárnap d. u. *Csizmadia mint kísértet.*

este *Aranylakodalom.*

Az első népszínműelőadás.

A *betyár kendője* lesz holnap csütörtökön az első népszínmű előadás. Az igazgatóság érdemesnek találta fölleveníteni *Abonyinak* jeles és erőteljes duzzadó népszínművét, a melyet rég óta nem adtak Váradon. *Kissné, Komlósi, Laczkó, Miklósi Iona, Kovács, Tompa, Vágo* és *Vendrei* játszik a darab jelentősebb szerepeit.

Don Caesar de Bazán.

Vigjáték, 5 felvonásban. Irta: *Dumanoir*.

Hirtelen közbejött akadályok miatt a tegnapra hirdetett operai előadás helyett *Dumanoir* vigjátéka került színre *E. Kovács* Gyulával a czimszerepben, ki szerepében érvényesítette jeles tulajdonait, amelyeket tőle szereplősei alkalmával láttunk. A könnyelmű, de jószívű és becsületes spanyol lovagot Don Caesart sok ügyességgel mutatta be s negyedik felvonásbeli jelenetét megtapsolták.

Janovics Jenő (Don José) nem igen rokonszenves szerepet játszott s azért neki nem taps, hanem csak az önelégültség jutott osztályrészül. *Nyárai* Antal és *K. Árpási* Kata sok derűs pillanatot okoztak. *Miklósi* Iona (Maritana) sok igyekezettel játszott és igyekezete ezuttal nem veszett egészen kárba. *Tompa* Kálmán (II. Károly) és *Vásárhelyi* Vilma (Kazarille) megállták helyüket. (b. i.)

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irta: *Neidegg*, fordította: *Szirtes*. 11.

Heisterberg elmosolyodott. Dr. Ganermann bizonyos értelemben még mindig az élénk képzeletű diákgyermek volt, ki előtt minden, a min szive csüggött, a tökéletesség fénysugarával volt körülövezve; itt Starkenbach Áda volt a tökéletesség napja, melynek sugarai egész környezetét megdicsőítették.

— Kivánnám neki, hogy jóslata teljesüljön, — felelt Heisterberg jóakarattal. — Doktor ur bizonyára helyesebbítéletet alkothatott, mint én mivel már régen ismeri a Starkenbach családot.

— Nem nagyon régen, — tevé hozzá Ferencz, de azt volt módom tapasztalni, hogy Áda még mindig az ártatlan gyermek, ki jámbor és gyanutlan szemmel kíváncsian néz a világba és örömet lel mindenben, a mi csillog és ragyog. Komolyan gondolkodni még meg nem tanult; a pillanat benyomásait könnyen és meggondolatlanul kikottyantja, de hogy a gyermekesség mögött nemes érzék és tiszta lelkület szunnyad, arról meggyőző egyetlen pillantás ama szép szemek mélyébe.

— Megesik azonban, hogy az ember szép szemekben az a kifejezést olvassa, melyet saját képzelete varázsol beléjük, — volt Heisterberg kizozanító felelete, — Starkenbach ur szép leánya számára minden valószínűség szerint igen gazdag vőlegényt keres? — folytató czélnázósággal.

— Még nem hallottam róla semmit, — felelt Ganermann kissé határozatlanul. — Egyébiránt azt hiszem, szabad választást enged majd neki Hiszen ő ment az előítéletektől, méltóztatott hallani, miként nyilatkozott az állás és vagyonkülömbösről, mennyire hangoztatta, hogy egyedül a szorgalmat és munkaerőt becsüli.

— Hm, hm! — Hallani hallottam, de az elmélet és gyakorlat sokszor elütnek egymástól, — jegyzé meg Heisterberg, ki jól ismerte Starkenbach sovágását a nemesi czimután.

— Itt aligha, mert Starkenbach urnak van oka, hogy ragaszkodjék elméletéhez. Szegény legény volt, épugy mint Steinfellner bátyám, kívül együtt látogatta a reáliskolát; avval a külömbséggel, hogy kitűnő gyakorlati szellemmel és vas kitartással rendelkezett, a mi Steinfellnernél hiányzott; azonfelül több tehetsége és vak szerencséje volt mindenben. Az is ritka szerencse, hogy épen a kellő pillantban jutott kis örökséghez, mely által azon kellemes helyzetbe jutott, hogy eredménytelenség foghatott a számára kínáló nagy vállalathoz. Azóta minden aranyá válik a kezében. Mindebből láthatja méltóságod, hogy fenhéjazásához nincs joga.

— Én látom; de némely ember emlékező tehetsége sokszor hihetetlenül rövid és néha hihetetlenül hajlandó is elfeledni a múltat, ha annak emléke alkalmatlan.

— Ha Starkenbach is ezek közé tartoznék, a világért sem fogadta volna titkárává Steinfellnert, ki szegényes ifju éveire emlékezteti, s mellette — őszintén megvallva — se nem tapintatos, se nem kellemes társalgó.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király Gödöllőn.

Budapest, május 9. (Saj. tud. táv.)

A király délután háromnegyed négykor Gödöllőre utazott.

Megszökött pénztárnok.

Komárom, máj. 9. (Saj. tud. táv.)

Óriási feltűnést kelt, hogy *Tóth* Benő pénztárnok a városi pénztár rovancsolása elől megszökött. A megejtett szigorú vizsgálat kiderítette, hogy *tizenhatezer frt* hiányzik a pénztárból. — Amikor tudtul adták *Tóth* feleségének a hirt, ájultan rogyott össze.

Győr, máj. 9. (Saj. tud. táv.) A főkapitány *Tóth* Benőtől, a megszökött komáromi városi pénztárostól levelet kapott, melyben pontosan írta, hogy a Duna melyik részén fogja magát a vízbe ölni. Az öngyilkos teste még eddig nem került meg.

Szerencsétlenség a főpróbán.

Bécs, május 9. (Saját tud. távirata.)

Az Opora főpróbáján súlyos természetü baleset történt. *Neidl* udvari operaénekes fejére esett a vasfüggöny s a kapott sérüléstől ájultan rogyott össze.

A közös minisztertanács.

Budapest, május 9. (Saj. tud. táv.)

A közös minisztertanács délután 3 óráig tartott. Positív értesülések szerint a tanácskozások most sem vezettek eredményre. Az osztrák miniszterek visszatartak Bécsbe.

A Dreyfus-ügy.

Páris, május 9. A »Gaulois«

fenntartja azt az állítását, hogy Delcassé külügyminiszter a Cuignet-eset dolgában levelet irt Freycinet volt hadügyminiszternek.

A »Figaro« Picquart-nak egy levelét közli, a melyben Picquart visszautasítja Gonse tábornok bizonyos állításait és azt mondja, hogy Henry már 1894. előtt ismerte Dreyfust és hogy a titkos iratcsomót kivétette Picquart őrizetéből, hogy a hamisításokat elvégezhesse. Picquart megmondta Gonse tábornoknak, hogy a cette canaille de D... kifejezést tartalmazó ügyszeret hamisítvány. Gonse tudta, hogy ezt az ügyszeret átadták a haditörvénytörvényeknek. Végül azt mondja Picquart, hogy a petit bleu eredetijét megmutatták Gonse és Boisdeffre tábornokoknak. (Magy. Táv. Ir.)

A hercegprimás uti terve.

Budapest, május 9. (Saját tud. táv.)

Vaszary Kolos bibornok hercegprimás június 2-ig marad a fővárosban. Pünkösd hetében a hercegprimás bérmálni fog. Június 2-án Kohl Medárd kíséretében Balaton-Füredre utazik.

A czár ajándéka.

Bécs, május 9. Woronin ezredes

oroszkatonai meghatalmazott ma reggel Plevljebe utazott, hogy a czár megbízásából átadja a 2. gyalogezrednek, a melynek a czár a tulajdonosa, a czár életnagyságu arczképét. Az átadás május 14-én lesz. A kép a plevljei ezred egyenruhájában a Szent István-rend szalagjával ábrázolja a czárt. (Magy. Táv. Ir.)

Rics tábornok hazatérése.

Madrid, május 9. Polavieja hadügy-

miniszter felhatalmazta Rics tábornokot, hogy a mikor jönnek látja, térjen haza Spanyolországba. (Magy. Táv. Ir.)

Vasuti szerencsétlenség.

Charleroi, máj. 9. Jamioux állomáson egy tehervonat beleütközött a Couilletbe induló személyvonatba. A személyvonatnak két kocsija összezúzódott és tiz utas könnyű sérülést szenvedett. Az anyagi kár nagy. (Magy. Táv. Ir.)

A pestis.

London, május 9. A gyarmatügyi miniszterium táviratot kapott Hongkongból, amely szerint ott a múlt héten 52 ember halt meg és 64 betegedett meg pestisben.

Transvál.

Pretória, május 9. A végrehajtótanács ma délelőtt a külügyekről tanácskozott. Délután Krüger elnök kivánságára a törvényhozásnak mind a két háza zárt ülést tartott, amelyen a végrehajtótanács tagjai is jelen voltak. (Magy. Táv. Ir.)

Marchand meggyilkolása.

Páris, május 9. Az „Evenement” a legnagyobb fönttartással közli azt a hírt, hogy Marchand őrnagyot egy napi járásnyira Dsibutitól meggyilkolták. A lap hozzát teszi, hogy a miniszterium semmiféle értesítést nem kapott erre a hirre vonatkozólag. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Meghívás selyemtenyésztési előadásra.

Az országos selyemtenyésztési hivatal ügybuzgalmát a jelen éven még tölem telhetően akarván szolgálai, május 14-én délelőtt 10 órakor a körösparti fiúiskola termében a termelni óhajtok részére, a termelés minden ágára kiterjedően, szabad előadást fogok tartani, s a termelés eszközeit, a kelés alatt levő, esetleg kikelve hernyók áthelyezését bemutatni. Az előadás, esetleg déli 12 óráig tart. — Ugyanott levő lakásomon kelesztett hernyókból az előjegyzett 240 gramtól kelt hernyón kívül, még 80 gramnyi hernyó vár vállalkozót. Uri családok gyermekei részére, szórakozás és a tenyésztés megtanulásául, május 15-től, tizezer hernyót fogok szétosztani. Az előadás meghallgatására minden érdeklődőt tisztelettel hívok meg. Nagyváradon 1899. május 10. *Rátkay József.*

Reich Jenő és Táras Tőzsde jelentése.

— A „Tiszántul” eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, május 9.

Az irányzat gyenge.

Osztrák hitel	359.90
Magyar hitel	375.90
Allamvasut	360.75
Rimamurányi	311.—
Magyar jelzálog	242.50
Salgótarjáni	636.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déli vasut	178.—

Az irányzat nyugodi.

Bécs, május 9.

Osztr. hitel	358.75
Magyar hitel	385.75
Allamvasut	360.—

Határidők.

Budapest, május 9.

Az irányzat gyenge.

Buza áprilisra	9.10
Buza októberre	8.27
Uj tengei	4.47
Rozs őszre	6.82
Zab őszre	5.87
Tengeri augusztusra	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. május 9-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.60
Magyar koronajárdék	97.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₀ %	121.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₀ %	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.20
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	164.25
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	138.50
Osztrák járadék papírban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.50
Osztrák járadék aranyban	120.—
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	139.50
Osztrák inagyar bankrészevény	920.—
Magyar hitelbankrészevény	386.25
Osztrák hitelintézeti részevény	359.50
Párisi vista	361.60
20 fraktós arany (Napoleon'd'or)	955.—
Németbirodalmi márka	5892.26
London vista	120.50
20w árkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadberlet 8. szám.
Páros.

Kisberlet 8. szám.
Páros.

Ma szerdán, 1899. május 10-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Ne bántsvirág.

Operette 3 felvonásban.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sor 1 forint. IX—XI sor 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. Földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 80 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap csütörtökön, 1899. május 11-én

A betyár kendője.

Népszinmű dalokkal 4 felvonásban. Irta: Abonyi Lajos.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Köszönet-nyilvánítás.

Wilhelm Ferencz neunkircheneri (Alsó-Ausztria) gyógyszerész urnak. — a köszvény és csusz elleni vértisztító thea feltalálójának.

Köszvény és rheuma tisztító.

Hogy a nyilvánosság elé lépek, azt azért teszem, mert legfőbb kötelességemnek tartom, hogy **Wilhelm** neunkircheneri gyógyszerész urnak, azon szolgálatáért, melyet nekem kínos csusz bántalmaim alkalmából vértisztító theájával tett, legforróbb köszönetemet nyilvánítsam; de egyúttal azért is, hogy mindazok figyelmét, kik hasonló kínos bántalmakban szenvednek, erre a kitűnő hatású theára felhívjam. Képtelen vagyok arra, hogy még csak megközelítőleg is esetelbeszem átélte szörnyű fájdalmimat, melyek teljes 3 éven át, minden legkisebb időváltozás alkalmával tagjaimat gyötörték s melyekre hasztalan kerestem gyógyirt s könnyebbülést a bádeni képes fürdőkben. Ejeket át álmatlanul hánykolódtam ágyamban, étvégnyam észrevehetőleg csökkent, arcomról eltűnt az életk iv, de eltűnt testi erőm is. Es a fentebb említett thea 4 heti használata után nemcsak hogy tökéletesen megszabadultam fájdalmaitól, hanem ma, midőn a theát közel 6 hónapja, hogy nem iszom, tökéletes javulást érzek egész testemben. Személyes meggyőződésem alapján merem állítani, hogy mindazok kik hasonló kínos betegségükben ezen theát választják gyógyszerül, áldani fogják annak feltalálóját: **Wilhelm Ferencz** urat.

Kiváló tisztelettel
Streitfeld főhadnagyé,
szül. *Butschin grófné.*

Kapható minden gyógyszerárban.

Főnyeremény
500.000
Márka.

Szerencse
Hirdetés!

A nyereményekről
az állam
vállal kezességét

Felhívás

a hamburgi államsorsjáték nyereményeiben való részvételre, mely

11 millió 349.325 Márka
biztos nyereményt helyez kilátásba.

Ez előnyös sorsjáték nyereményei, melyek csak **118.000** sorsjegyre vonatkoznak, a következők:

Legnagyobb nyeremény **500.000 Márka.**

Jutalomd'j 300.000 Márka	26 nyer. á 10.000 Márka
1 nyer. á 200.000	56 „ á 5000 „
1 „ á 100.000	106 „ á 3000 „
2 „ á 75.000	206 „ á 2000 „
1 „ á 70.000	812 „ á 1000 „
1 „ á 65.000	1518 „ á 400 „
1 „ á 60.000	40 „ á 300 „
1 „ á 55.000	140 „ á 200 „
2 „ á 50.000	36952 „ á 155 „
1 „ á 40.000	9959 „ á 134, 104, 100
1 „ á 30.000	9351 „ á 73, 45, 21 M.
2 „ á 20.000	egészben 59.180 nyeremény,

melyek néhány hónap alatt 7 osztályban biztosan kihuzatnak.

A főnyeremény az I. osztályban 50.000 Márka, a II. oszt. emelkedik 55.000 Márkára, a III. oszt. 60.000 M., a IV. oszt. 65.000 M., az V. oszt. 70.000 M., a VI. oszt. 75.000 M., a VII. oszt. 200.000 M., a jutalom nyereménynel 300.000 Márkától egész 500.000 Márkáig.

Az első osztály sorsjátékra, mely hivatalosan biztosítva van

egész sorsjegy 3 frt 50 kr
1/2 „ 1 „ 75 „
1/4 „ — „ 90 „

Az első osztály nyeremények jegyzékét, valamint a többiek tervezetét kívánatra ingyen és bérmentve küldöm meg bárkinek.

Minden sorsjegytulajdonosnak a huzásokról jegyzéket fogok küldeni.

A kifizetés és pénznyeremények expedálását magam közvetítem a nyerőkkel, a huzás után azonnal és a legszigorubb titoktartás mellett.

Megrendeléseket postautalván vagy utánvét ellenében teljesítek.

A megrendeléseket legjobb azonnal megtenni, vagy a legközelebbi huzásig.

f. évi Május 11-ig.

Tisztelettel

id. HECKSCHER SAMU

bank- és váltó-irodájában

Hamburg.

Ő cs. és apost. kir. Felsőégének legfelső elhatározása folytán.

A közös katonai jótékony célokra szánt

XX. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen — egyetlen egy Osztrák birodalomban törvényszerűleg engedélyezett — pénzsorsjáték 12.728 nyereményt tartalmaz készpénzben, 403.160 korona végösszegegben.

A főnyeremény 200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéséért a cs. és kir. lottóüvedék kez. kedik.

A huzás visszavonhatatlanul 1899. évi június hó 15-én történik.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. és kir. államsorsjátékok osztályánál I. ker. Riemer-utca 7. szám alatt, lottóügynökökben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasuti hivataloknál, váltó-üzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyek részére ingyen adatként ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek át.

A cs. kir. lottóüvedéki igazgatóság államsorsjátéki osztályából.